

A horizontális együttműködésekre vonatkozó iránymutatás, különös tekintettel a fenntarthatóságra

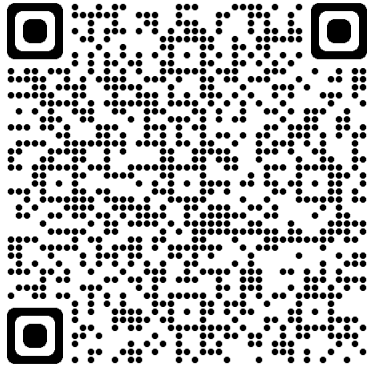
Zombor Berezvai, PhD

Vezető közgazdász

2023. november 10.

Az előadás a szerző saját véleményét tükrözi, amely nem feltétlenül egyezik meg a Gazdasági Versenyhivatal hivatalos álláspontjával.

Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról

- 2023. július 21-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában a megújított Iránymutatás
- Összesen nyolcféle megállapodástípust mutat be részletesen az Iránymutatás
 - Kutatás-fejlesztési megállapodások
 - Gyártási megállapodások
 - Beszerzési megállapodások
 - Értékesítési megállapodások
 - Információcsere
 - Szabványosítási megállapodások
 - Szabványfeltételek
 - Fenntarthatósági megállapodások

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2023.259.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2023%3A259%3ATOC

Tartalom

Fenntarthatóság és versenyjog kapcsolata

Fenntarthatósági szabványosítási megállapodások

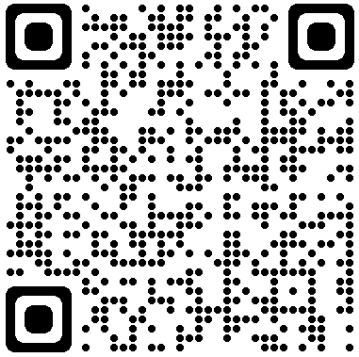
Hatékonysági védekezés

Példák

Fenntarthatóság az Iránymutatás értelmezésében

- Nagyon tág értelmezést ad
- Környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság is részét képezi
- Néhány példa
 - Üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése
 - Állatjólét növelése
 - Élelmiszerhulladék csökkentése
 - Emberi jogok védelme
 - Innováció elősegítése
 - Egészséges és tápláló élelmiszerekre való áttérés megkönnyítése

Bővebben írtam erről a
Verseny és szabályozás
2021 kötetben

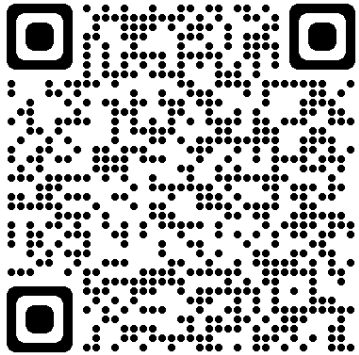
https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/vesz2021_3-BerezvaiZ.pdf

Rövid elméleti háttér: a verseny és a fenntarthatóság kapcsolata

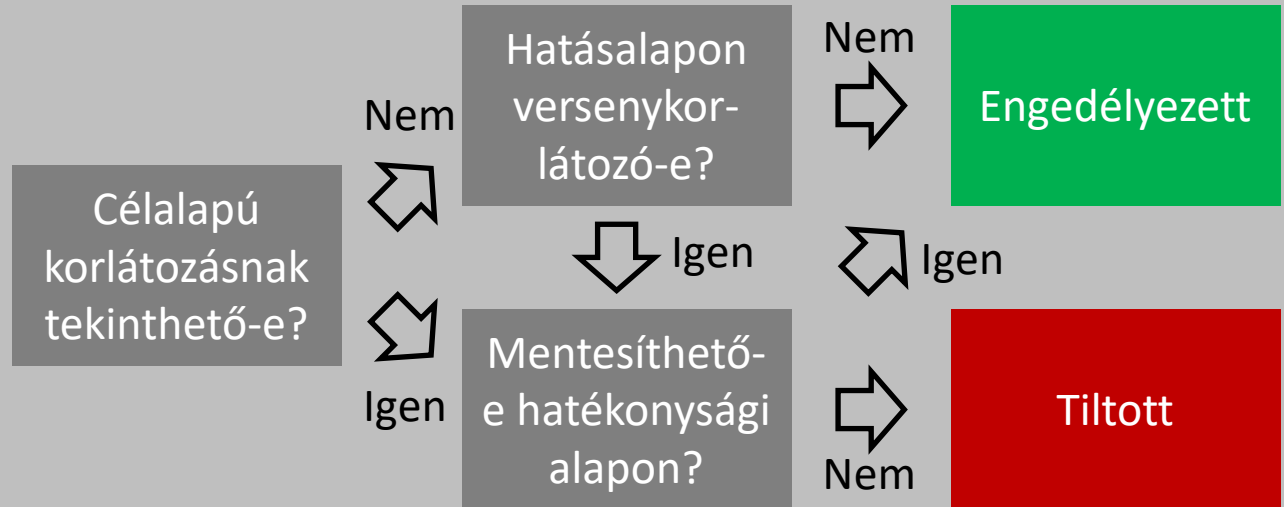
- A verseny alapvetően kedvező fenntarthatósági szempontból
 - Elősegíti a hatékony erőforrásallokációt
 - Ösztönzi az innovációt
 - ...
- Azonban a negatív externáliák piaci kudarcokat okoznak (pl. a közlegelő tragédiája)
- A versenypolitika fogyasztói jólétet előtérbe helyező célrendszere ezeket képes lehet felerősíteni
- Elsősorban közpolitikai eszközökkel kezelhetők (pl. szabályozások, adóztatás)
- Esetenként előfordulhat olyan eset, amikor a fenntarthatósági célok vállalatok közötti megállapodásokkal érhetőek el hatékonyan

Mikor lehet problémás egy fenntarthatósággal kapcsolatos megállapodás?

Jó példa az európai mosószerkartell

- Alapelv: ha a verseny valamelyik paraméterét (pl. árakat, termékkínálatot, minőséget, innovációt) negatívan érinti
- Alapvetően problémás, ha a fenntarthatósági megállapodás egy célalapú korlátozás elfedésére irányul vagy azzá alakul át

Tartalom

Fenntarthatóság és versenyjog kapcsolata

Fenntarthatósági szabványosítási megállapodások

Hatékonysági védekezés

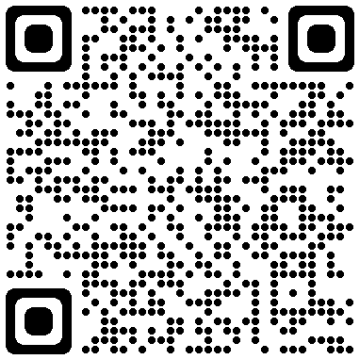
Példák

Fenntarthatósági szabványosítási megállapodások meghatározása

- Olyan megállapodások, amelyek célja közös standardok elérése a beszerzés, termelés, értékesítés terén (pl. fosszilis tüzelőanyagok kivezetése, magasabb állatjóléti standardok)
- Nagyon sokféle lehet, pl. etikai kódexek, iránymutatások, címkézés, speciális logók használata
- Jellemzően a célt definiálják, és nem annak elérési módját

Lehetséges versenyjogi aggályok

Példaként említhető a
célalapú korlátozásra a
hazai elem kartell

- Bár alapvetően pozitív hatásai lehetnek az ilyen megállapodásoknak, elképzelhető, hogy korlátozzák a versenyt
- A standardok az árak egységesítéséhez és koordinációjához vezethetnek
- Kizárhatják az alternatív standardokat
- Kizárhatnak vagy diszkriminálhatnak egyes versenytársakat
- Célalapú korlátozás akkor lehet, ha a vállalkozások például megegyeznek abban, hogy a standard követése folytán felmerülő költségeiket hogyan hárítják át a fogyasztókra

A puha mentesítés („safe harbour”) hat kritériuma

1. Átlátható és nyílt kialakítása a standardnak
2. Szabadon dönthetnek a vállalkozások, hogy alkalmazzák-e (nincs kötelezés)
3. A résztvevő vállalkozások magasabb fenntarthatósági standardokat alkalmazhatnak
4. A standardhoz objektíven nem szükséges érzékeny kereskedelmi információkat nem oszthatnak meg egymással a vállalkozások
5. Minden vállalkozás hozzáférhet és alkalmazhatja a standardot, ha szeretné
6. A standard vagy (i) nem vezet az árak jelentős növekedéséhez vagy a minőség jelentős romlásához; vagy (ii) a résztvevő vállalkozások piaci részesedése 20% alatti

Versenyjogi értékelés egyéb esetekben

- A puha mentesítési kritériumok nemteljesítése nem jelenti azt, hogy az adott megállapodás feltétlenül sérti a versenyjogi szabályokat
- Egyedi értékelés szükséges az EUMSZ 101. cikke alapján

Tartalom

Fenntarthatóság és versenyjog kapcsolata

Fenntarthatósági szabványosítási megállapodások

Hatékonysági védekezés

Példák

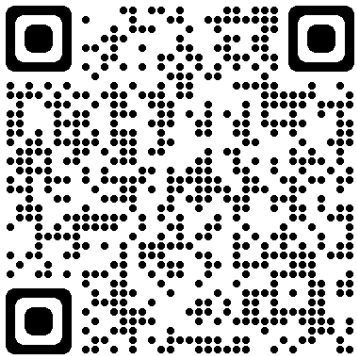
Négy kumulatív kritériumnak való megfelelés igazolása szükséges

1. Hatékonyságnövekedés
2. Nélkülözhetetlenség
3. Haszon továbbadása a fogyasztóknak
4. A verseny megszüntetésének tilalma

Hatékonyságnövekedés

- Hatékonysági előnyök széles köre vehető figyelembe, pl. szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése, ellenállóbb ellátási láncok, fogyasztók jobb tájékoztatása
- Objektívnek, konkrétak és ellenőrizhetőnek kell lenniük

Egyes közgazdasági
modellek ezzel kapcso-
latban meglehetősen
szkeptikusak

<https://doi.org/10.1016/j.econlet.2022.110564>

Nélkülözhetetlenség

- Be kell mutatni, hogy a megállapodás és annak minden versenyjogilag problematikus része észszerűen szükséges ahhoz, hogy a kívánt fenntarthatósági előny megvalósuljon (és ennek nincs kevésbé versenykorlátozó módja)
- Mindig kérdés a kereslet, a fogyasztók fenntartható termékek iránti preferenciája
- Amennyiben állami szabályozás írja elő a megfelelést a vállalkozásoknak, az annak való megfelelés érdekében hozott versenykorlátozó megállapodások nem tekinthetők nélkülözhetetlenek (kivéve, ha költséghatékonyabban, gyorsabban és/vagy magasabb standard érhető el általa)
- Jó példák: potyázás vagy az „elsőként cselekvők hátrányának” ellensúlyozása, fixköltségek fedezése

Haszon továbbadása a fogyasztóknak

- A megállapodásból eredő fogyasztói hasznok meghaladják az okozott károkat (a releváns piacon)
- Egyéni használati előnyök (pl. alacsonyabb ár, magasabb minőség)
- Használattól független előnyök: a fogyasztók értékelik, hogy egy kevésbé szennyező terméket tudnak vásárolni, fogyasztani (a fogyasztóknak általában van fizetési hajlandósága a zöld termékek iránt)
- Kollektív előnyök (az egyéni értékelésektől és fizetési hajlandóságtól független előnyök a társadalom egy része számára) – a releváns piacon kívüli előnyök is figyelembe vehetők, ha a fogyasztók kellő mértékben átfednek a két piacon (módszertan kérdéses...)

A verseny megszüntetésének tilalma

- Legalább egy lényeges elemben (ár, minőség, választék, etc.) fennmaradjon a verseny a vállalkozások között
- Ha időleges szűnik csak meg a verseny, amíg a fenntartható alternatívák piacosítása meg nem történik, az elfogadható lehet

Tartalom

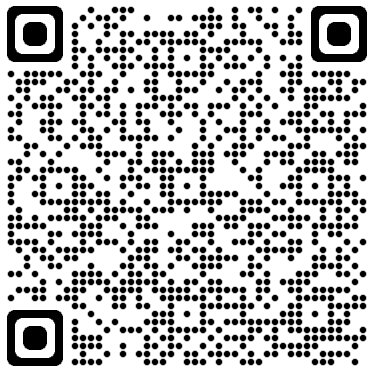
Fenntarthatóság és versenyjog kapcsolata

Fenntarthatósági szabványosítási megállapodások

Hatékonysági védekezés

Példák

A nemzetközi felmérés
eredményeit
összefoglaló cikk

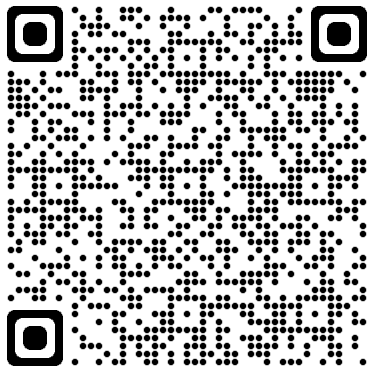

https://gvh.hu/pfile/file?path=/gvh/kiadvanyok/versenytukor/lapszamok/Versenytukor_2022_2.pdf1&inline=true#page=5

Egyelőre korlátozott számú valós ügyről tudunk

- Az Európai Bizottság az Iránymutatás megalkotásakor sokszor elméleti koncepciókra és példákra hagyatkozott, mert a valós versenyjogi esetek száma csekély
- A GVH 2021-es nemzetközi felmérése alapján Európán kívül releváns fenntarthatósági témájú versenyügy még nem volt, és Európában is alig akadt ilyen eset

A GVH tavaszi mini
konferenciájának
összefoglalója

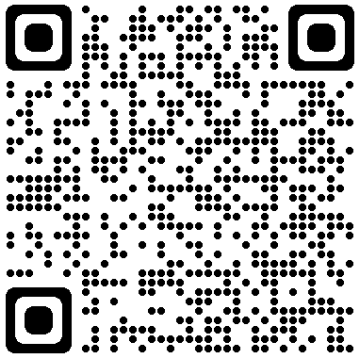
[https://oecdgvh.hu/pfile/file
?path=/contents/about/news
letters/Merger_Control.pdf1
&inline=true#page=46](https://oecdgvh.hu/pfile/file?path=/contents/about/newsletters/Merger_Control.pdf1&inline=true#page=46)

Egyelőre korlátozott számú valós ügyről tudunk

<https://www.youtube.com/watch?v=C3Z2MXU8QI8>

Stilizált, de valós alapokon nyugvó példa az Iránymutatásból

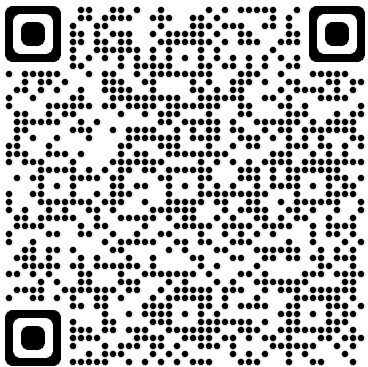
A valós 2000-es eset sajtóközleménye

- Az európai mosógépgyártók és -forgalmazók megállapodtak abban, hogy a legkevésbé (víz- és energia-) hatékony mosógépeket kivezetik a piacról
- E modellek tették ki az eladások kb. 35%-át, de mindegyik gyártó jelen van a hatékonyabb szegmensben is
- Reklámkampányokkal nem érték el a gyártók, hogy a nem hatékony mosógépek eladása csökkenjen
- Viszont kutatások alapján a megtakarított elektromos áram és víz átlagos használat mellett 1-2 év alatt, ritkább használat esetén négy év alatt behozza az árkülönbözetet

Egy friss holland példa

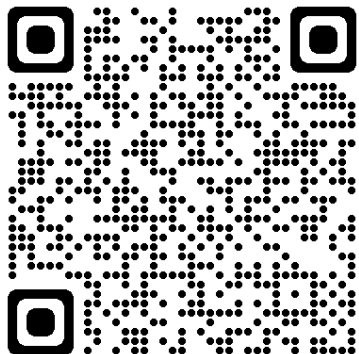
Az ACM ügyismertetése

<https://www.acm.nl/en/publications/acm-shell-and-totalenergies-can-collaborate-storage-co2-empty-north-sea-gas-fields>

- A Shell és a TotalEnergies együtt szeretnének működni egy kiürült földgázmező szén-dioxid tárolóvá alakításában (Aramis projekt)
- A beruházási igény jelentős
- A Shell és a TotalEnergies közösen értékesíti a szén-dioxid tároló kapacitásainak első kb. 20%-át, közösen szabva meg az árakat is
- Az ACM értékelése szerint az együttműködés mindenképp szükséges a projekt sikeréhez
- A projekt pedig előnyös a cégek üzleti partnerei és a fogyasztók számára is
- Az értékelést az ACM a saját iránymutatása alapján végezte

Összefoglaló cikk az európai versenyhatóságok hozzáállásáról

JCMS JOURNAL OF
COMMON
MARKET
STUDIES

JCMS 2023 Volume 61. Number 5. pp. 1211–1234

DOI: 10.1111/jcms.13458

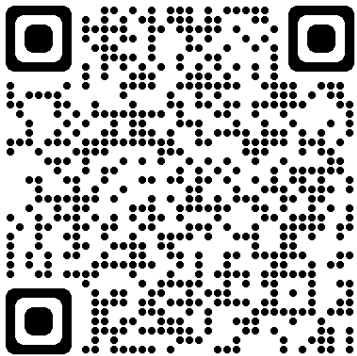
Competition Law and Sustainability in the EU: Modelling the Perspectives of National Competition Authorities

JURGITA MALINAUSKAITE^{1,2} and FATIH BUĞRA ERDEM³

¹Brunel University London, London ²Vytautas Magnus University, Kaunas ³Social Sciences University of Ankara, Ankara

<https://doi.org/10.1111/jcms.13458>

Egy friss Nature Food
tanulmány főbb
eredményei az egyes
étkezési szokások
környezeti hatásairól

<https://www.youtube.com/watch?v=NrZ1jRKi5Y>

... és ha már fenntarthatóság

- „Despite substantial variation due to where and how food is produced, the relationship between environmental impact and animal-based food consumption is clear and should prompt the reduction of the latter.” (Scarborough et al., 2023)
- Tipp1: a szójaital a tehéntejnél 92%-kal kevesebb földterületet igényel, 69%-kal kevesebb CO₂-kibocsátást eredményez és 96%-kal kevesebb vizet igényel (<https://ourworldindata.org/environmental-impact-milks>)
- Eközben ugyanakkora a fehérjetartalma, és legalább 70%-kal kevesebb telített zsírt tartalmaz
- Tipp2: hetente 1-2-szer cseréljük le a húst valamilyen hüvelyes zöldségre (pl. lencse, bab, csicseriborsó)

